

การศึกษาวิเคราะห์ระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ
เน้นเรื่อง
พื้นฐานอำนาจการเมือง อองคกร และอำนาจหน้าที่

นายสุกิจจา กรุณาพันธ์

005662

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๖

AN ANALYTICAL STUDY OF BRITISH CABINET SYSTEM
WITH EMPHASIS ON
ITS POLITICAL FOUNDATION, ORGANIZATION AND POWER

Mr. Sukichja Karunanoond

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Political Science

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1973

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมาน งามใจ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ผอ. งามใจ

ประธานกรรมการ

.....

กรรมการ

.....

กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาวิเคราะห์ระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ เน้นเรื่อง
 ที่พื้นฐานอำนาจการเมือง องคกร และอำนาจหน้าที่

ชื่อ   นายสุกิจจา กรุณยานนท์ แผนกวิชาการปกครอง

ปีการศึกษา   ๒๕๑๔

บทคัดย่อ

คณะรัฐมนตรีอังกฤษ มีกำเนิดจากกลุ่มบุคคลของสภาองคมนตรีที่ใกล้ชิด และเป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ คณะรัฐมนตรีได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องพื้นฐานอำนาจ อันทำให้คณะรัฐมนตรีมีอิทธิพลทางการเมืองการปกครองมากขึ้น กล่าวคือ ในระยะแรกคณะรัฐมนตรีได้รับการแต่งตั้งจากกษัตริย์และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ต่อพระองค์ ต่อมาคณะรัฐมนตรีจัดตั้งจากพรรคการเมืองฝ่ายข้างมากในสภาสามัญชน และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ต่อรัฐสภาโดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสภาสามัญชน

คณะรัฐมนตรีอังกฤษเป็นแกนกลางที่มีอำนาจอย่างแท้จริงของระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจและรับผิดชอบในการวินิจฉัยตัดสินใจวางนโยบายที่สำคัญของประเทศ ควบคุมและดำเนินการบริหารประเทศ ตลอดจนประสานงานขั้นสูงสุดของคณะรัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีรับผิดชอบในการดำเนินงานดังกล่าวต่อรัฐสภา หลักการสำคัญที่ทำให้คณะรัฐมนตรีอังกฤษสามารถปฏิบัติงานบรรดตามอำนาจหน้าที่ ได้แก่ หลักความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล หลักการความรับผิดชอบซึ่งกันและกันของคณะรัฐบาลกับรัฐสภา ตลอดจนการสนับสนุนของพรรคการเมืองฝ่ายข้างมากในสภาสามัญชนที่มีต่อคณะรัฐบาล

คณะรัฐมนตรีปฏิบัติงานโดยการประชุมคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีวงใน คณะรัฐมนตรีย่อย สำนักงานคณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการคณะรัฐมนตรี ล้วนมีบทบาทสำคัญที่มีส่วนทำให้การประชุมและการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษในทางปฏิบัติ คณะรัฐมนตรีกลายเป็นองค์กรที่มีอำนาจเหนือสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ จนกล่าวได้ว่าระบบรัฐบาลอังกฤษเป็นระบบรัฐบาลคณะรัฐมนตรีอันมีรากฐานจากการยอมรับ และการสนับสนุนจากประชาชนอังกฤษ ซึ่งแสดงเจตจำนงซึ่งกล่าว โดยผ่านการเลือกตั้งสมาชิกสภาสามัญชน เพื่อให้พรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายข้างมากในสภาสามัญชน เป็นผู้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลอังกฤษ

ระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษมีปัญหาเกี่ยวกับ ขนาดที่ไม่แน่นอนของคณะรัฐมนตรี ปัญหาภาระหน้าที่ของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาความแตกต่างในสถานะภาพและลำดับชั้นของบุคคลในคณะรัฐบาล ปัญหาข้าราชการชั้นสูง ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และกลุ่มกดดันที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรี ทั้งนำสิ่งเกตว่าบุคคลในคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลอังกฤษ ส่วนมากมาจากคนชั้นสูงของสังคมซึ่งมีพื้นฐานหลังทางการศึกษาล้ำ ๆ กัน

แม้อังกฤษจะไม่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร ระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษก็สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตราบเท่าที่มีปัจจัยที่เกื้อกูลต่อระบบดังกล่าว ซึ่งได้แก่ระบบพรรคการเมืองสองพรรคที่มีวินัยสูง และการยอมรับระเบียบกฎเกณฑ์ทางการเมืองและการปกครองโดยพรรคการเมืองทั้งสอง ตลอดจนการที่สถาบันทางการเมืองและการปกครองของอังกฤษ ต่างยอมรับปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมทางการเมืองของรัฐธรรมนูญอังกฤษ ซึ่งไม่มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร.

Thesis Title   An Analytical Study of British Cabinet System with
Emphasis on its Political Foundation, Organization
and Power.

Name   Mr. Sukichja Karunanoond
Department of Government

Academic Year   1972

ABSTRACT

The British Cabinet originated from a group of persons who maintained close relationship with the King and served as councillors in the Privy Council in the 18th century. As the base of its power shifted the Cabinet gained more political influence. In the early period, the Cabinet was appointed and responsible to the monarch; later the Cabinet was formed by the majority party in the House of Commons and responsible to the Parliament especially to the House of Commons.

The Cabinet is the real core of the British political system. In term of its power and responsibilities, the Cabinet serves as the final decision-making body, the chief of the executive branch, the highest co-ordinator of all branches of the government. The Cabinet is accountable for its performance to the Parliament. The collective responsibility of the Cabinet and the government, the mutual responsibility of the government and the Parliament, and the support from the major party in the House of Commons for the government are the principles which enable the Cabinet to fulfill its roles.

The Cabinet performs its duties by sessions of meetings. The Prime Minister, the inner cabinet, the partial cabinet, the Cabinet Office, and the cabinet committees all play important and effective parts in the cabinet meetings and the implementation of its policies.

4

In practice, the Cabinet becomes the most powerful of all British political institutions. It can be said that the British government system is a Cabinet Government which enjoys popular consent and support that manifestation of which is expressed through the election of the members of the House of Commons, whose major party in the House will form the Cabinet and the government.

The uncertain size of the Cabinet, the increasing burdens of the government, the differences in status and rank among the members of the government, the influence of the high civil servants as well as the experts in some fields, and the pressure groups, are the problems confronting the British Cabinet system. It is noteworthy that nearly all members of the Cabinet and of the government are elites who have similar educational backgrounds.

Despite the unwritten constitution, the British Cabinet system will effectively function as long as the vital factors favorable to its operations prevail. The important among them are the existence of highly-disciplined two party system, the recognition of the rules of the game by the two parties, and the acceptance of the relevant political traditions by other political institutions.

คำนำ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มุ่งศึกษาระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ โดยเน้นพื้นฐานอำนาจทางการเมือง องค์การ และอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ ตลอดจนผลในทางปฏิบัติของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ ซึ่งเป็นแนวทางเบื้องต้นที่จะขยายขอบข่ายการศึกษาและวิเคราะห์ถึงสถาบันทางการเมืองการปกครองของระบบการเมืองการปกครองที่สำคัญ ๆ เพื่อให้ทราบถึงสาระและหลักการสำคัญ ๆ ที่ทำให้สถาบันทางการเมืองดังกล่าวดำรงอยู่ได้ ซึ่งเท่ากับแสดงให้เห็นว่า สถาบันทางการเมืองตลอดจนระบบการเมืองใด ๆ จะดำรงอยู่และดำเนินการได้ในแนวทางใด ย่อมต้องมีพื้นฐานและมีหลักการสำคัญบางประการ ที่สนับสนุนสถาบันทางการเมืองหรือระบบการเมืองดังกล่าว

ฉะนั้นการศึกษาระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นตัวอย่างที่ทำให้ทราบถึงสาระและพื้นฐานสำคัญของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ อันอาจก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับการศึกษาค้นคว้าและเป็นแนวเปรียบเทียบกับสถาบันฝ่ายบริหารของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของประเทศไทยต่อไป

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาในทุกระดับการศึกษา ตลอดจนสถาบันการศึกษาทุก ๆ สถาบันที่มอบภาระคุณแก่ผู้เขียน ทั้งขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อ รองศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ ซึ่งเป็นทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาการเขียนวิทยานิพนธ์และเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมทวนวิจัยของผู้เขียน และผู้เขียนขอขอบคุณผู้มีส่วนในขอเขียนและเอกสารทั้งมวลที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ใช้อ้างอิง ตลอดจนห้องสมุดหลายแห่งที่ให้บริการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนมาก โดยเฉพาะห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักบรรณกิจสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อนึ่ง ผู้เขียนขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งให้ทุนการวิจัยแก่ผู้เขียน และขอขอบคุณผู้เคยช่วยพิมพ์รายงานและผู้ช่วยเหลือพิมพ์วิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียนทุก ๆ ท่าน

ท้ายสุด ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่และน้อง ๆ ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้เขียนในทางต่าง ๆ อย่างสูงยิ่ง และขอขอบคุณเพื่อนคนหนึ่งซึ่งไม่จำเป็นต้องระบุนาม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ก
คำนำ.....	จ
บทนำ ความมุ่งหมาย ขอบเขตและวิธีในการศึกษา.....	ข
บทที่ ๑ วิวัฒนาการของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	๑
บทที่ ๒ องค์กรและพื้นฐานอำนาจการ เมืองการปกครองของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ	
๒.๑ ประเภทและจำนวนบุคคลในคณะรัฐบาลอังกฤษ.....	๑๕
๒.๒ การจัดตั้งคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	๒๑
๒.๓ องค์กรของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	๒๕
๒.๔ การพ้นจากตำแหน่งของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	๒๘
๒.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรี-	
กับสถาบันการเมืองการปกครองที่สำคัญ ๆ ของอังกฤษ.....	๓๖
๒.๕.๑ คณะรัฐมนตรีกับสถาบันพระมหากษัตริย์.....	๓๗
๒.๕.๒ คณะรัฐมนตรีกับสภาองคมนตรี.....	๔๓
๒.๕.๓ คณะรัฐมนตรีกับรัฐสภา.....	๔๔
๒.๕.๔ คณะรัฐมนตรีกับพรรคฝ่ายค้านในรัฐสภา.....	๕๘
๒.๕.๕ คณะรัฐมนตรีกับข้าราชการ.....	๖๐
๒.๕.๖ คณะรัฐมนตรีกับประชาชน.....	๖๒
๒.๕.๗ คณะรัฐมนตรีกับพรรคการเมืองของอังกฤษ.....	๖๒
บทที่ ๓ อำนาจและบทบาทของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ	
๓.๑ อำนาจหน้าที่และบทบาทของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ.....	๗๔
๓.๒ หลักการสำคัญที่ทำให้คณะรัฐมนตรีอังกฤษ-	
สามารถปฏิบัติงานบรรลุผลตามอำนาจหน้าที่.....	๘๑

บทที่ ๔ การปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

๔.๑ ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับการประชุมคณะรัฐมนตรีอังกฤษ..... ๘๘

๔.๒ สารสำคัญของเรื่องที่คณะรัฐมนตรีประชุม..... ๘๘

๔.๓ วิธีการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ..... ๘๑

๔.๔ การทำบันทึกรายงานการประชุมของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ..... ๘๔

๔.๕ การนำมติตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีไปปฏิบัติ..... ๘๕

บทที่ ๕ องค์กรและคณะเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยเหลือคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

๕.๑ บทบาทของนายกรัฐมนตรีใน คณะรัฐมนตรีย่อย และรัฐมนตรีลอย... ๘๗

๕.๒ สำนักงานคณะรัฐมนตรี..... ๘๘

๕.๓ ระบบคณะกรรมการราชการของคณะรัฐมนตรี..... ๑๐๒

บทที่ ๖ บทบาทของนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

๖.๑ นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ติดต่อที่สำคัญ-
ระหว่างคณะรัฐบาลกับพระมหากษัตริย์อังกฤษ..... ๑๐๘

๖.๒ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าคณะรัฐมนตรีและคณะรัฐบาล..... ๑๑๑

๖.๓ นายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายข้างมากใน-
สภาสามัญชน..... ๑๑๘

บทที่ ๗ ผลในทางปฏิบัติและปัญหาของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

๗.๑ การเผด็จการของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ..... ๑๒๑

๗.๒ ปัญหาขนาดและภาระของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ..... ๑๒๖

๗.๓ ปัญหาความแตกต่างของลำดับชั้นของรัฐมนตรีและ-
เจ้ากระทรวงในคณะรัฐบาลอังกฤษ..... ๑๓๐

๗.๔ ปัญหาบทบาทของข้าราชการ ผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มอิทธิพล-
ต่อการวางนโยบายของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ..... ๑๓๒

บทที่ ๘ บทสรุป..... ๑๓๘

บรรณานุกรม..... ๑๕๑

ภาคผนวก..... ๑๕๕

ประวัติของผู้ศึกษา..... ๑๖๗

บทนำ

ความมุ่งหมายในการศึกษา

ระบบการเมืองการปกครองแต่ละระบบ หากมีการศึกษาวิเคราะห์ตามหลักวิชา รัฐศาสตร์จะพบว่าเมืองปกครองหรือปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ๆ ซึ่งเป็นรากฐานของระบบการเมืองการปกครองนั้น ๆ นอกจากนี้ยังลักษณะที่ "ปรากฏ" กับลักษณะที่ "เป็นจริง" ในแต่ละระบบการเมืองและการปกครอง ลักษณะดังกล่าวสามารถศึกษาวิเคราะห์ได้จากระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ กล่าวคือคนทั่วไปมักทราบและมีความเข้าใจว่า อังกฤษมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา แต่นักวิชาการทางรัฐศาสตร์หลายท่านกลับศึกษาพบว่า ระบบรัฐบาลของอังกฤษคือระบบรัฐบาลคณะรัฐมนตรี (Cabinet Government)

ลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจ และปรารถนาจะศึกษาระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษในเรื่องวิวัฒนาการ พื้นฐานอำนาจทางการเมืองและการปกครอง อำนาจและบทบาท ตลอดจนการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและฐานะทางการเมืองและการปกครองของคณะรัฐมนตรีอังกฤษตามประเด็นดังกล่าว ตลอดจนศึกษาถึงปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ โดยมีสมมุติฐานว่าคณะรัฐมนตรีอังกฤษเป็นแกนกลางของระบบการเมืองการปกครองของอังกฤษ

ผลจากการศึกษาระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ จะมีส่วนช่วยเป็นแนวทางเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความเข้าใจระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษกว้างขวางขึ้น

นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ที่มีทัศนะดังกล่าว เช่น Sir Ivor Jennings, Cabinet Government (3rd ed., Cambridge : Cambridge University Press, 1959) และ Hans Daalder, Cabinet Reform in Britain 1914-1963 (Stanford : Stanford University Press, 1963), pp. 3-5 และ Karl Loewenstein, British Cabinet Government (New York : Oxford University Press, 1967)

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ ผู้วิจัยจะศึกษาเน้นหนักเรื่องพื้นฐานอำนาจทางการเมืองและการปกครอง องค์กร และอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ ตลอดจนศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรีอังกฤษกับสถาบันทางการเมืองการปกครองที่สำคัญ ๆ ของอังกฤษ รวมทั้งบทบาทของนายกรัฐมนตรีอังกฤษที่มีต่อคณะรัฐมนตรีและผลในทางปฏิบัติตลอดจนปัญหาของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

วิธีการศึกษา

การศึกษาก่อนหน้านี้ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้วิธีการค้นหาข้อมูลจากเอกสารประเภทต่าง ๆ (documentary research) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ (history approach) การศึกษาจากตัวบทกฎหมาย (legal approach) และการศึกษาในเชิงพฤติกรรม (behaviourial approach) ส่วนการเสนอเรื่องจะใช้วิธีการบรรยาย การอธิบาย และการวิเคราะห์หาคำตอบกันไป และแบ่งสาระการศึกษาเป็นบท ๆ ดังนี้

- บทที่ ๑ ศึกษาถึงวิวัฒนาการของระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ
- บทที่ ๒ ศึกษาลักษณะทั่วไปของการจัดองค์กรของคณะรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีอังกฤษ และศึกษาเน้นเรื่องพื้นฐานอำนาจทางการเมืองและการปกครองของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างคณะรัฐมนตรีกับสถาบันทางการเมืองและการปกครองอื่น ๆ ที่สำคัญของอังกฤษ
- บทที่ ๓ ศึกษาและวิเคราะห์อำนาจและบทบาทของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ
- บทที่ ๔ ศึกษาและวิเคราะห์การปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ
- บทที่ ๕ ศึกษาและวิเคราะห์องค์กรและคณะบุคคลที่ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

- บทที่ ๖ ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทนายกรัฐมนตรีที่มีต่อคณะรัฐมนตรีอังกฤษ
- บทที่ ๗ ศึกษาวิเคราะห์ผลในทางปฏิบัติและปัญหา ของคณะรัฐมนตรีอังกฤษ
- บทที่ ๘ บทสรุปผลเกี่ยวกับผลการ ศึกษาและปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อระบบคณะรัฐมนตรีอังกฤษ

คำจำกัดความที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอใช้คำว่า "อังกฤษ" ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เหมือนกับอาจารย์ท่านหนึ่งคือหมายถึง "...สหราชอาณาจักร หรือที่เรียกกันในภาษาอังกฤษว่า United Kingdom ซึ่งเป็นคำที่รวมถึง อิงแลนด์ (England) สกอตแลนด์ (Scotland) เวลส์ (Wales) กับไอร์แลนด์เหนือ (Northern Ireland)..." ส่วนชื่อทางการของประเทศอังกฤษคือ "สหราชอาณาจักรของบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ" (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)

อนึ่งคำว่า Great Council ให้นำหมายถึงมหาสภาและ Curia Regis ให้นำหมายถึงสภาที่ปรึกษาภคินี

---

^๒ เศษชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์, การปกครองประเทศอังกฤษ (พระนคร : เจริญผลการพิมพ์, ๒๕๐๒), หน้า ๑

^๓ The Encyclopedia Americana; Volum 13 (New York : Americana Corporation, 1971), p. 220

^๔ คีแรก ชัยนาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญและเลือกตั้งปีศาจ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘